

Viðmerkingar:

Fólkapensión ella fólkatrygging

Fyri fáuðum dögum síðan hoyrdi vit svar landsstýrismannsins uppá fyrspurning frá Óla Breckmann, lögtingsmanni, um nýggju pensiónsskipanina.

Loyvið mær at vóna, at tað vóru vælmeintir tankar ið løgu til serligur fyr svarinum har serligur dentur var lagdur á trygdina við pensiónsgjaldinum.

Um lógin verður samtykt, hvør er tá trygdin, um ein búskaparlig kreppa aftur stingur seg upp? Fyri ikki at tala um eina politiska kreppu, har politikararnir byggja minnisvarðar yvir seg sjálvar, tað verðir seg undir - eins væl og yvir sjóarmálanum, heldur enn at tryggja teimum veiku í samfelagnum? Hetta er ikki nakað nýtt fyrbrigdi, í veruleikanum hava vit eina slíka kreppu júst nú og tianverri eru tekin um at eisini ein nýggj búskaparkreppa kanska ikki er so langt burturi.

Eftir mínum tykki eru einastu positivu tekin við núverandi politikarunum, at hesir partvís hava staðfest egna politiska og umsitingarliga ómegd ella ódugnaðskap. Vit sœu hetta, tá lögtingið samtykti við lóg at partur av oljupeninginum ikki skal nýtast, sjálvandi lært nokk tá hesin higartil bert er at finna á hugaheimi teirra. Vit siggja tað nú, tá politikararnir siga, at um ein nýggj búskaparkreppa stingur seg upp, so er allneyðugt at teir ikki rokka eftir peninginum; tí gera teir tað, ja so verður hann brúktur til onnur endamál.

Hvør er so trygindin? Eftir mínum tykki eiga vit at gera okkum greitt, at tað undir ongun umstøðum, politiskt er møguligt at tryggja nokkum nakað sum helst fimm ár fram, fyri ikki at tala um 20 ár fram í tíðina. Vit sœu hetta undir seinastu kreppu har politikararnir við Javnaðarflokkinum á odda, skerdur pensiónirnar at

nýta til upphøggingarstuðul ella annað gott. Vit sœu tað, tá politikararnir eftir uppskoti frá Finnoga Ísaksoni úr Tjóðveldisflokkinum, fór inn í peningastovnar og við figgjarogrnaravgjaldi og rentuskatti lógdu á uppsparðan pening, ið stóð á persónligum konti hjá fólki; júst eins og nýggja uppskotið tilætlað, hvussu var við trygindini? Vit sœu tað tá politikararnir lógdu stórar byrjar á lönir og pensiónir, við hægri skatti, hægri avgjöldum og hægri MVG, millum annað til tess at bjarga bankunum, tá hesir kollsigldu vegna eitt nú politiskt væl-signaða illopolittikk teirra, og væntandi politiska stýring hjá Løgtinginum. Vit sœu tað, tá Kristian Magnussen fyrrverandi landsstýrismannur í almanna- og heilsuálagnum, tá verandi limur í aðrari verkamannafylkingini og núverandi limur í Javnaðarflokkinum, setti fram ynski um eina nýggja pensiónsskipan, tó utta at koma við nokkum tilkøilugum øðrum, enn eini reellari lækkjing í pensiónunum, tí hann metti samfelagið ikki hevði og ikki kemur at hava ráð til tað verandi.

Leggið eisini til merkis, at tað í tjaknum um pensiónir ikki hoyrist hvørki A ella B frá Kristian Magnussen, sum annars er settur at mansupplekka Helenu Dam á Neystabø. Hevur Javnaðarflokkurin givið Kristian Magnussen munurkurv í hesum máli? Hesin hevur annars júst lagt uppskotið fyr tingið um at hækka pensiónirnar innanfyri verandi skipan; og tykist nú veruliga at hava funnið allar loysnirnar innan almanna- og heilsuálagnum, nú hann er komin í andstöðu í Tinginum, lógið, ella man tað verða lonarhækkjingin, ið er farin at virka?

Alt hetta verður ikki sagt fyr at leggja eftir nokkum partapolittiskum, bert fyr at staðfesta tann realpolit-

iska veruleikan at:

Eingin flokkur er á tingi, sum altíð kann sigast at vera verji hjá teimum, ið hava pensiónirnar fyr neyðini, og um so er, at onkur í dag sigur seg vera tað, so var heist tað nokk ikki í gjár, ella kanska ikki í morgin. Vit mugu staðfesta, at politiski veruleikin ikki altíð stendur mót við politisku ynskini; ikki altíð gevur møguleika fyr hesum. Eisini kann staðfestast, at langt kann vera frá politisku herðunum til politisku gerðirnar.

Soleiðis eigur veljarin at gera sær greitt, at politiski málsetjingarnir, møguleikarnir, herðir, og politisku greiðir eru tengd av.

Hvørt flokkur eru í samgongu ella í andstöðu.

Eru tendrir av, hvussu hevur verið stýrt búskaparliga árinu undan eins og hvussu búskapargongdin annars hevur verið samfelagnum til vildar.

At eingin stórvægis trygg-leiki er í at seta framtíðar pensiónirnar inn á bundna bók hjá hvørjum einstøkum, hugið um rentuskatt/figgjarogrnaravgjald, banka-kreppur o.s.fr.

Hugsast skal um, at við hækkingi inflatións-, avgjalds- og skattatrygði, vil pensiónsgjaldið relativt merkjast, sum tyngri og tyngri partur av lönarposanum hjá teimum lægst-løntu.

At tey við teimum stórru inntøkum og harvið stórru inngjaldi til persónliga pensión, fáa enn ein frymun við hægri rentuvinn-ingi.

At hetta skattapolittisk vendir tunga endan niður-eftir, tí gjaldið kann dragast frá í skattinum.

At ein møgulig nýggj búskaparkreppa skjótast vil raka tey, ið bert hava almennu pensiónina til at taka, ella sum hava fyr neyðini ískoyti frá almennu pensiónini.

At tilætlaða uppskotið, kanska óviljað, vil gera summar borgarar til minni »tjóðandi«, og harvið peikingurin hjá ávisum politikarum úr Fólkaplokkinum longri.

At tað kann tykjast lógið, at politikarar og serfrøðingar, sum ikki vita, hvat hendi fyr bert fáum árum síðan, fyr ikki at siga í gjár, og als ikki vita hví tað hendi, nú uttan at himprast seta seg fórar fyr at sigvil henda um 15 til 20 ár. Mær tykist í so torført at hava fult álít á slíkum.

Argumentini halda ikki.

Hava vit so ikki ráð til eina almanna pensiónsskipan?

Jú tað hava vit eftir minari metan, og í hvørt fall júst líka væl/ ella ráð, sum til eina fólkatrygging, men um politikararnir taðfesta politisku minnisvarðarnar fram um pensiónina, gerst tað sj truplari at fáa peningin at strekja til. Tá sagt verður, at samfelagið ikki hevur ráð, tá er rimuligt at spyrja »hvør er samfelagið, og hvør fær samfelagið pening? Samfelagið er tey, ið búleikast her á landi og peningurin kemur frá skatt-gjaldarunum og frá donum. Um ikki peningur er til pensiónir, so skyldast hetta eins ódugnaligum/árleysum politikarum. Um skatt-gjaldarin hevur ráð til eina persónliga fólkatrygging, hevur hann eisini ráð til almenna pensión. Ført verður fram, at verandi skipan vil fara til eitt alt ov høgt skattatryst? Møguliga er tað so, men hetta skyldast ikki pensiónunum, men at politikararnir nýta peningin til onnur endamál. Annars hugsi eg at fyr lönsmóttakarar, serstakliga tann læg-lønta, er líkamikið, um tú kallar tað skatt, avgjald, samhaldsfasti, uppsparing til persónliga pensión ella annað. Tað, ið fyrst og fremst telur, er um nakað, ella hvussu nógv er eftir at liva fyr. Hevur lönsmóttak-

arin ráð at gjalda til persónliga pensión, so hevur hann eisini júst líka væl ráð at gjalda til eina almenna pensión, ein króna er ein króna annaðhvørt hon fer av lønini áðrenn skatt ella verður gordin í skatt.

Einasti tryggileiki er framskygdir og ábyrgdarfullir politikarar, ein framskygd veljarafjöld, ið hevur eitt vaki eyga við politikarunum, tí hóast teir siga seg at hava hækkað lönirnar hjá sær sjálvum við tí fyr eyga at geva samfelagnum betri politikarar, so er mangt, ið bendir á, at tey 50% lønin hækkaði, væl kundu verið nærri teimum 500%.

Sum tað hevur verið borið fram av mongum, so er ynskiligt við breiðum semj-um í hesum máli fyr at tryggja borgarunum best móti politiskum »humør-svingningum«. Men tað hava vit sæð, at hetta er til fánýtis, um ikki politikararnir eru greiðir yvir, hvør ábyrgd teirra er, og hvørjar avleiðingar avgerðir teirra kunnu hava uppá stutt sigt einsvæl sum uppá langt sigt, og hvussu avgerðir innan eitt málsóki ikki bert ávirka tað eina málsókið.

Ført verður fram, at ein ætlanin við skipanini við persónligum pensiónsinn-gjöldum er at fremja ta persónliga medaþbyrgdina. Hvát halda hesi, at fólk fer, tá tey framvegis gjalda skatt, framvegis fara á val? Tey kenna eina ábyrgd fyr samfelagnum, fyr sær sjálvum, fyr framtíðini. Trupulleikin er, at líkamikið hvussu stóra orku fólk leggja í hetta, so hjálpri einki. Tey hava framvegis ikki fingið politikarar ið kenna sínar skyldur, ið kenna medaþbyrgd fyr framtíðini, men fyrst og fremst hugsa um at byggja sínar persónligu politisku minnisvarðar, ið helst skulu standa lidnir innan næsta val. Tað er har trupulleikin er at finna og ikki hjá teim-

um, sum hava goldið skatt av arbeiðsintøku síni, millum annað fyr at fáa ein rimuligan trygging aldurdóm.

Tað er gott at skjótil er settur á arbeiðið við at tryggja og betra um livikorin hjá pensiónistunum, fyr hetta eigur Helena rós uppi-borið. Spurningurin er bert, hvørjum úrslitið arbeiðið endar við. Sum vit hava fingið ábendingar um, so er í stóran mun talan um at víkja frá solidaritetsprinsippinum, og meti eg hetta verða eina vandamikla politiska glóðibreyt landsstýrismannurin er veg út á. Vit hava eitt hálvalment bankakerv, hálvalmenna høvuds-vinnu, so fyr tann skuld er eingin orsök fyrst at leggja eftir at privatisera sosiala og figgjarliga trygdina í ellis-árumum.

Uppskotið til nýggja pensiónsskipan fekk bæði rós og heidurstekin frá Óla Breckmann og frá Konservativ Ungdom í Danmark. Hetta er eisini rimuligt og væl skiljandi. Tí uppskotið tryggjar teimum hæløntu eina rimuliga tryggja pensiónsskipan og harvið figgjarliga trygging aldurdóm, meðan tey lægøntu og tey við ongari inntøku framvegis verða tengt at »humør-svingningunum« hjá politikarunum og figgjarlógini.

Soleiðis má niðurstöðan verða, at líkamikið hvat landsstýrisskipanin og Høgni Hoydal megna at sannføra seg sjálvi um, so er ætlaða skipanin ikki sosialt rættvis, um ein ikki hevur sama hugmyndarstöði sum Fólkaplokkurin og Konservativ Ungdom. Hetta hevur ein og hvør sjálvandi rátt til, men í so fall skal eg vinarliga boða landsstýrismanninum frá, at Sjálvstýrisflokkurin ikki er rætta forum til at føra slíkan politik frá.

Jan A. Joensen

Til lukku strandingar

Hondbóltsskipingin 1998/99 er nú endað, og allir føroyameistararnir hava fingið steyp og heidursmerki. Til lukku øll somul.

Hesar reglur eru skrivaðar til strandingar, sum leygar-dagin vinnu føroyameistaraheitið í manshondbólti.

Ongantið hava so nógv lið kunnad vunnid FM-heitið í besta mansdeildini sum í vetur, og er hetta mennandi fyr føroyskan hondbólt. Tað eru bert tvey stig frá nummar eitt til nummar fyra á stigtafvuni.

Úttan at taka nakað frá kyndilmonnum, sum hava slóðað fyr í mandhonsbólti

og vunnid føroyameistaraheitið 27 ferðir, síðan Kyndil var stovnað 1956, so eru tað mong við mær, sum eru sera fegin um, at júst strandingar vinna føroyameistaraheitið 1999.

Somu kenslur hevði tú, tá Sandoyggjin vann føroyameistaraheitið í fótibólti 1989. Stuttligt at tey smærri plássini í Føroyum vinna á teimum stóru, og tú kanst ímynda tær, hvussu ernir strandingar eru í hesum dögum.

Hondbólturin hevur altíð havt góð gróðrarlíkindi á vestaru síðu á Skálafjørðinum. Manga góða og

spennandi løtu hovdu vit á uttanduravollinum á Strøndum, og altíð vóru vit spæljar sera væl móttknir.

Tá ið hondbólturin so við og við gjordist eitt innandurspæl fyrst í 70 árunum, kom steðgur í hjá strandingum. Men so kom hollin á Skála, og tað gleðiliga hendi seinni, at StÍF fór at taka sær av hondbóltinum og Skála av fótibóltinum. Tað eru strandingar, sum hava hondbóltstraditionirnar.

Tá ið vit í Havn siga strandingar, so meina vit sjálvandi við spæljarar, sum spæla í StÍF, sjálvt uma llir

spælarnir ikki eru av Strøndum.

Serligur spælistilur

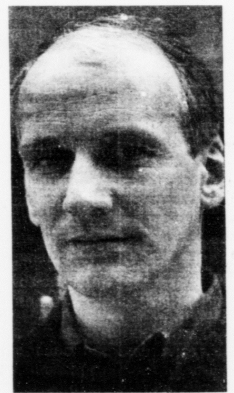
Strandingar vunu FM heitið 1943, 44 og 45 og skálavinnur vunu FM heitið í fyrstu deild 1991 og 1993.

Strandingar hava altíð havt ein serligan spælistil. Eitt skjótt og undirhaldandi hondbóltsspæl, har spæligleðin altíð er stór og tekniska stóðið sera høgt. Kanska gloyma strandingar av og á taktiska verjuspælið og taka tí nakrar »lættar« dystir og vinna tí ikki FM heitið, sum felagið hevur tráðað eftir í meiri enn 50

ár. Men 27. mars 1999 eydnaðist tað so endiliga.

Hondbóltshugað kring landið eru fegin um, at spælistilurin hjá strandingum nú er ovast á rókini í føroyskum manshondbólti. Ein serlig heilsan til hondbóltsvinn Henry Jarnskor, sum hevur stríðst so nógv fyr StÍF. Tosaði við hann eftir ósigurin ímóti VÍF í steypafinaluni. Tá var lítið um Henry, men nú man lagið vera betri.

Tað eru nógvir evnaríkir hondbóltsspæljarar í Føroyum, og hondbólturin hevur eina góða framtíð um rætt verður atborið.

Enn einaferð, hjartaliga til lukku strandingar.

Vagnur Michelsen